

«Тасдиқ мекунам»
Ректори Донишгоҳи давлатии Кӯлоб
ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ, доктори
илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессор
Раҳмон Дилшод Сафарбек

« 28 » 11 2022

Хулосаи

ҷаласаи Шурои олимони факултети иқтисод ва идораи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ (протоколи № 4 аз 25.11.2022)

Ба кори диссертатсионии Бобохонова Шаҳрбону Холназаровна дар мавзӯи “Ташаккул ва рушди бозори фуруши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05 – Иқтисодиёти соҳаҳои хизматрасонӣ (08.00.05.01 – Савдо, хизматрасониҳои тичоратӣ ва маишӣ)

Бобохонова Шаҳрбону Холназаровна, соли таваллуд 13.09.1974, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон. Соли 2004 факултети иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣро аз рӯи ихтисоси молиячӣ-иқтисодчӣ хатм намудааст.

Аз соли 2003 ба ҳайси ассистенти кафедраи идоракунии факултети иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ ба фаъолият шурӯъ намудааст. Бобохонова Шаҳрбону Холназаровна, дар тури солҳои 2008 муаллими калон, ҷонишини мудири кафедраи менеҷмент, аз 2009 то 2016 ба ҳайси мудири кафедраи менеҷмент ва маркетинги факултети иқтисод ва идора ва аз соли 2018 ҷонишини мудири кафедраи менеҷмент ва маркетинг фаъолият намудааст.

Алҳол ба ҳайси муаллими калони кафедраи менеҷмент ва маркетинги факултети иқтисод ва идораи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ фаъолият дорад.

Рохбари илмӣ:

Мирзоалиев Абдурашид Абдунабиевич – н.и.и., дотсент, мудири кафедраи менеҷменти Донишгоҳи Давлатии Тичорати Тоҷикистон.

Муқарризон:

Шарипова Файзигул – н.и.и., дотсенти кафедраи менеҷмент ва маркетинги Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ;

Қаҷқулоев Абдуҳолик – н.и.и., декани факултети Молиявию иқтисодии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ;

Комилов Низомиддин – н.и.и., мудири кафедраи молияи Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ.

Мубрамии мавзӯи таҳқиқот. Соҳаи электроэнергетика дар Ҷумҳурии Тоҷикистон чун дар дигар мамлакатҳои ҷаҳон самти стратегии иқтисодиёт буда, мубрамии рушди он қотеона тасдиқ шудааст. Электроэнергетика ба соҳаҳои муҳимтарини инфрасохтори иқтисодиёт мансуб аст, вазъ ва мушкилоти он ба рушди умумӣ ва ҳам ба рушди

соҳаҳои алоҳидаи иқтисодии милли таъсири назаррас мерасонад. Бинобар ин, соҳаи мазкур ҳамеша дар маркази диққати Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Дар воқеъ, имрӯз ҳаёти муътадили ҷамъиятро бе электроэнергетика тасаввур кардан мумкин нест. Вале рушди ҳуди соҳаи электроэнергетика аз кори бомуваффақияти субъектҳои бозор, ки барои бо нерӯи барқ таъмин намудани соҳаҳои гуногуни иқтисодӣ ва аҳолии мамлакат хизмат мекунад, вобаста аст. Аз ин лиҳоз, ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ аҳамият ва мубрами хоса дорад.

Аҳамияти баланди иҷтимоӣ иқтисодии соҳаи электроэнергетика масъулияти субъектҳои бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ ва мақомоти давлатиро, ки масъалаҳои фаъолияти соҳаи мазкурро танзим мекунад, афзун мекунад. Зиеда аз ин, хусусиятҳои ҳуди нерӯи барқ ҳамчун мол ба равандҳои ташкил ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ асари ҳудро мегузорад. Паёмади таъсири хусусиятҳои нерӯи барқ ҳамчун моли махсус ин аст, ки дар бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ пурра татбиқ намудани муносибатҳои рақибона имконнопазир аст. Дар аксари мамлакатҳо ин бозор дар соҳаи монополия (инҳисор)-и давлат аст.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, чун дар дигар мамлакатҳои пасошӯравӣ, нерӯи барқ ба соҳаи амали қоидаҳои монополияи табиӣ мансуб аст. Молҳое, ки субъектҳои монополияи табиӣ истехсол мекунад, дар аксар мавридҳо ивазшаванда нестанд ва ин ба сатҳи нархҳои онҳо таъсир мерасонад. Аксар вақт субъектҳои бозори монополӣ нархи нерӯи барқ ва хизматрасониҳои ҳамроҳикунандаи онро бе назардошти майлу хоҳиши истеъмолкунандагон муқаррар мекунад. Дар чунин маврид давлат масъулияти танзими нархҳо дар ин бозор ба уҳдаи худ мегирад. Зеро нархҳои монополӣ ба равандҳои рушди дигар соҳаҳои иқтисодӣ таъсири манфӣ расонида метавонанд.

Гузашта аз ин, имрӯз дар бозори ҷаҳонии хизматрасониҳои электроэнергетикӣ дигаргуниҳои ҷиддӣ рух медиҳанд. Комёбиҳои пешрафти илму техника дар соҳаи электроэнергетика ба иштирокчиёни бозори мазкур дар равандҳои истехсол, интиқол ва истеъмоли нерӯи барқ имконияти васеъ фароҳам оварда, рақобати шадидро ба маҳсулоти соҳаҳои дигари сӯзишворӣ ва энергетика ба миён меорад. Давлатҳо муносибати ҳудро ба танзими бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ дигар мекунад, таркиби манбаъҳои тавлиди нерӯи барқ васеъ мешавад, давлатҳо сиёсати ҳудро дар соҳаи электроэнергетика бозбинӣ мекунад.

Ҳамаи гуфтаҳо мубрами таҳқиқи масъалаҳои ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ муайян карда, вазифаи муҳими таҳияи муқаррароти назариявӣ методологӣ ва тавсияҳои амалиро оид ба мукамалсозии бозори мазкур ба миён мегузорад. Дар доираи диссертатсияи мазкур кӯшиш ба харҷ дода шудааст, ки ин вазифа иҷро карда шуда, барои мукамалсозии бозори хизматрасониҳои

электроэнергетикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо назардошти хусусиятҳои миллии соҳаи электроэнергетика тавсияҳои дахлдор таҳия ва пешниҳод карда шаванд.

Дарачаи коркарди илми масъалаи мавриди омӯзиш. Диссертатсия ба асарҳои илми олимони оид ба назария ва методологияи ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ ва омӯзиши таҷрибаи ҷаҳонии амалкунии субъектҳо дар бозори мазкур асос меёбад. Дар амалияи ҷаҳонӣ оид ба ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ таҷрибаи назаррас мавҷуд аст. Ҷанбаҳои назариявӣ, методологӣ ва амалии ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ дар асарҳои илми муҳаққиқони хориҷӣ Д.В. Агафонов, А.В. Андриенко, В.Я. Афанасев, Д.В. Баландин, Л.С. Беляев, И.А. Беров, М.В. Василева, Е.Ю. Винокуров, Э.П. Волков, Е.Д. Волкова, И.А. Герасимов, Л.Д. Гителман, И. Дайнер, И.В. Князева, И.А. Косорлуков, А.А. Макаров, И.Н. Макаров, Б.К. Максимов, О.И. Маликова, Л.Г. Матвеева, С.В. Матияшук, А.Н. Мельник, Ф. Мисганст, П.М. Муталиева, Г. Рахматулина, Ю.В. Рибокова, А.Ю. Савелева, А.В. Трачук, П.Л. Чоскоу ва дигарон баррасӣ шудаанд.

Масъалаҳои ташаккул ва рушди соҳаҳои алоҳидаи хизматрасониҳо дар асарҳои олимони ватанӣ – И. Аминов, Д.С. Амонова, А. Рауфӣ, Р.К. Раҷабов, Қ.Қ. Толибов, М.Қ. Файзулло, Ҳ.Н. Фақеров, Ф.Р. Шаропов ва дигарон ба таҳқиқ фаро гирифта шудаанд. Дар асарҳои А.Х. Авезов, Х.М. Аҳмедов, А.Д. Аҳророва, М.Р. Абдуназарова, Б.Х. Асоев, Т. Валамат-заде, Х.Р. Исайнов, С.Ҷ. Комилов, Н.С. Назарова, Х.А. Одинаев, Г.Н. Петров, Р.Н. Рауфов, Т.Р. Ризоқулов, Ш.Р. Собирова, Ш.Х. Холиқов, Н.Х. Хоналиев, Д.Х. Хочаев, Ҷ.Х. Ҷураева паҳлуҳои гуногуни рушди электроэнергетикаи миллии баррасӣ шудаанд. Аз саҳми арзандаи олимони ватанӣ ва муҳаққиқони мазкур дар омӯзиш ва рушди электроэнергетика ёдовар шуда, бояд қайд кард, дар илми ватанӣ таҳқиқи муфассали масъалаҳои ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ ба ҷо оварда нашудааст. Бинобар ин, гузаронидани таҳқиқоти иловагӣ доир ба ҷиҳатҳои назариявӣ, методологӣ, методӣ ва амалии ташаккул ва рушди бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон зарур аст. Муаллиф кӯшиш кардааст, ки дар ҳалли масъалаҳои мазкур саҳми худро гузорад.

Робитаи таҳқиқот бо барномаҳо (лоихаҳо), мавзӯҳои илмӣ. Натиҷаҳои асосии таҳқиқот бо Стратегияи миллии рушди Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2030 (Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 1 октябри соли 2016, № 392), Барномаи аз худ намудани манбаъҳои барқароршавандаи энергия ва сохтмони нерӯгоҳҳои барқи обии хурд барои солҳои 2016-2020 (Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2015, № 795) алоқамандӣ дорад. Диссертатсия мувофиқи нақшаи илмӣ-таҳқиқотии Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдулоҳи Рӯдакӣ иҷро гардидааст.

ТАВСИФИ УМУМИИ ТАҲҚИҚОТ

Мақсади таҳқиқот. Мақсади таҳқиқот коркарди ҷанбаҳои назариявӣ ва методологӣ, таҳияи пешниҳод ва тавсияҳои амалӣ доир ба мукамалгардонии бозори фурӯши барқ мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои ноил шудан ба мақсади гузошташуда дар диссертатсия вазифаҳои зерин гузошта шуданд, ки ҳалли онҳо сохтори таҳқиқотро муайян кардааст:

- таҳқиқи ҷанбаҳои назариявӣ ва асосҳои концептуалии ташаккули бозори фурӯши барқ, муайян кардани хусусиятҳои амалкунии он дар замони муосир;

- дар асоси омӯзиши таҷрибаи хориҷӣ ва бо назардошти хусусиятҳои миллии соҳаи электроэнергетика тасдиқ ва асоснок кардани зарурати ислоҳот дар бозори фурӯши барқ;

- арзёбӣ намудани вазъи иқтисодӣ ва техникий муосири соҳаи электроэнергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба хоҳири муайян намудани заминаҳои рушди бозори фурӯши барқ дар мамлакат;

- омӯзиши муҳити тижоратии фаъолият дар бозори фурӯши барқ ва муайян кардани имконияти ҳамгирошавии низомҳои электроэнергетикии миллий, минтақавӣ ва ҷаҳонӣ;

- муайян кардани омилҳо ва роҳҳои рушди бозори фурӯши барқ дар асоси истифодаи манбаъҳои хурди тавлиди нерӯи барқ;

- омӯзиши имконият ва таҳия намудани тавсияҳои амалӣ барои татбиқи инноватсияҳо дар бозори фурӯши барқ;

- таҳия намудани амсилаи рушди бозори фурӯши барқ дар шароити тағйирёбии иқлим ва равандҳои ҷаҳонишавии муносибатҳои иқтисодӣ.

Объекти таҳқиқот. Ба сифати объекти таҳқиқот корхонаҳои соҳаи фурӯши барқ интихоб шудаанд.

Предмети таҳқиқот назария, методология ва амалияи ташаккул ва рушди бозори фурӯши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Фарзияи таҳқиқот. Фарзияи таҳқиқот ба он асос меёбад, ки дар ташаккули бозори фурӯши барқ мушкилиҳои муайян дучор меоянд, зеро бозори мазкур аз бозорҳои молҳои дигар ба кулӣ фарқ мекунад. Хусусиятҳои нерӯи барқ ҳамчун мол, шароити технологияи истеҳсол ва истеъмоли он, хусусиятҳои иқтисодии миллий дар амсилаи бозори фурӯши барқ асари худро мегуздоранд.

Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот. Асосҳои назариявӣ ва методологии таҳқиқот татбиқи мушаххаси назарияи дарки илмий предмети таҳқиқот мебошад. Диссертатсия ба асарҳои олимони ва муҳаққиқон оид ба назария ва методологияи ташаккул ва рушди бозори фурӯши барқ асос меёбад.

Сарчашмаҳои маълумот ва пойгоҳи таҳқиқот. Таҳқиқот ба қонунҳо ва санадҳои меъёрию ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон, маълумоти ШСХК «Барқи Тоҷик», Вазорати энергетика ва захираҳои оби Ҷумҳурии Тоҷикистон, маводи конференсияҳо, асарҳои илмӣ ва интишороти

даврии ба бозори фурӯши барқ алоқаманд таъя менамояд. Корҳои илмӣ-таҳқиқотӣ дар назди кафедраи менеҷмент ва маркетинги Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ гузаронида шудаанд.

Навгонии илмӣ таҳқиқот дар таҳияи асосҳои назариявӣ, тавсияҳои методӣ ва амалӣ оид ба мукамалгардонии бозори фурӯши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ифода меёбад. Натиҷаҳои муҳими таҳқиқот, ки дорои навгонии илмӣ мебошанд, ин ҷиҳатҳоро дар бар мегиранд:

1. Заминаҳои таърихӣ, ҷанбаҳои назариявӣ ва методологии ташаккули бозори фурӯши барқ таҳқиқ шуда, дар ин асос хусусиятҳои амалкунӣ ва рушди он муайян карда шудаанд. Ақидаи муаллиф ҷиҳати зарурати аз сохтори субъектҳои инҳисори табиӣ ҷудо кардани намудҳои алоҳидаи фаъолият дар бозори фурӯши барқ ва фароҳам овардани шароити мусоид барои фаъолияти рақибонаи иштирокчиёни нави бозор баён карда шудааст.

2. Таҷрибаи хориҷии фаъолияти субъектҳо дар бозори фурӯши барқ таҳлил карда шуда, истифодаи ҷиҳатҳои мақбули он барои барқарор кардани низоми электроэнергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод карда шудааст. Ба андешаи муаллиф, таҷрибаи хориҷӣ ҷиҳати маҳдудшавии танзими давлатии бевоситаи бозори фурӯши барқ ва корбурди усулҳои бозории танзими ғайримустақими тарифҳои нерӯи барқ барои истифода дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бештар мақбул аст.

3. Дар асоси арзёбӣ намудани вазъи муносири иқтисодӣ ва техникии фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ шароит ва заминаҳои рушди бозори мазкур муайян карда шудаанд. Ба андешаи муаллиф, бо ворид шудани субъектҳои нав ба бозори фурӯши барқ ва ҷорӣ намудани унсурҳои бозор ва рақобат дар фаъолияти онҳо зарурати таҳия ва рушди санадҳои дахлдор ҷиҳати ба расмият даровардани муносибатҳои тижоратии онҳо ба мён меояд. Вобаста ба ин пешниҳодҳои муаллиф таҳия карда шудаанд.

4. Муҳити тижоратии фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ таҳлил карда шуда, барои ворид ва ҳамгиро шудани онҳо ба бозорҳои минтақавӣ ва ҷаҳонии электроэнергетикӣ тавсияҳо таҳия карда шудаанд. Муаллиф тасдиқ менамояд, ки бо роҳандозӣ намудани ислоҳот дар сиёсати муқаррар намудани тарифҳои барқ, пӯшонидани қарздориҳои корхонаҳои давлатӣ, таҷдиди сохтори фаъолияти бозори яқлукти нерӯи барқ ва амалӣ намудани тадбирҳо ба хотири хавасмандсозии рақобат дар дохили бозори яқлукт, метавон ба фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ таъсири созгор расонид.

5. Омилҳо ва шароити рушди бозори фурӯши барқ дар заминаи истифодаи манбаъҳои хурди тавлиди барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян карда шудаанд. Ба андешаи муаллиф, барои рушди фаъолияти субъектҳои истифодабарандаи манбаъҳои хурди тавлиди дар бозори фурӯши барқ мавҷудияти бозоре зарур аст, ки аз инҳисор озод бошад, шароите лозим аст, ки дар мавриди он соҳибкорони хусусӣ ба бозор бе

монеа ворид шаванд, шароити пайвастанавӣ ба шабакаҳои барқии марказонидашуда бояд сода ва шаффоф бошад. Бинобар ин, барои рушди бозори фурӯши барқ бо истифода аз манбаҳои хурди тавлиди барқ аз ҷониби давлат пешниҳод кардани имтиёзҳои иқтисодӣ ва маъмури зарур аст.

6. Тавсияҳои амалӣ барои татбиқи инноватсияҳо ва дастовардҳои илмию техникии муосир дар бозори фурӯши барқ таҳия ва пешниҳод карда шуданд. Муаллиф ба хоҳири роҳандозӣ кардани сиёсати рушди инноватсионии бозори фурӯши барқ дар асоси электроэнергетикаи тақсимшуда бо назардошти манфиатҳои ҳамаи истеъмолкунандагон ва истеҳсолкунандагони нерӯи барқ тавсияҳои муносиб таҳия кардааст.

7. Амсилаи рушди бозори фурӯши барқ дар шароити тағйирёбии иқлим ва ҷаҳонишавии иқтисодиёт таҳия карда шудааст. Дар амсилаи таҳиянамудаи муаллиф сохтори намунавии вазъи имрӯзаи низоми электроэнергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон тасвир гардида, субъектҳои бозори фурӯши барқ ва робитаҳои байни онҳо вобаста ба тақмили муносибатҳои инҳисорӣ ва рушди рақобат дар бозори миллии фурӯши барқ муқаррар карда шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии таҳқиқот. Муқаррароти назариявии дар диссертатсия таҳиягардидаро метавон чун саҳми назаррас дар раванди ташаккул ва рушди бозори фурӯши барқ эътироф кард. Натиҷаҳои назариявии диссертатсия барои иҷрои таҳқиқоти илмӣ дар самти ташаккул ва рушди бозори фурӯши барқ имконият фароҳам меоранд. Аҳамияти амалии таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муқаррарот ва тавсияҳои аз ҷамъбасти диссертатсия пешниҳодгардида метавонанд аз ҷониби мақомоти дар соҳаи танзими бозори фурӯши барқ ваколатдор, соҳибмулкони ва роҳбарони корхонаҳои фурӯши барқ барои амалисозӣ дар фаъолияти худ ба кор бурда шаванд. Татбиқи амалии муқаррароти таҳиягардида имкон медиҳад, ки самаранокии фаъолияти корхонаҳои фурӯши барқ баланд бардошта шавад.

Дарҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот бо истифодаи усулҳои махсус дар рафти иҷрои таҳқиқот, эътимоднокии маълумот, ҳаҷми кифояи маводи таҳқиқотӣ, коркарди омории натиҷаҳои кор, интишорот, маърузаҳо дар конференсияҳои илмию амалӣ тасдиқ мешавад. Ҳулоса ва тавсияҳо бо таҳлили илмӣ натиҷаҳои таҳқиқоти назариявӣ ва таҷрибавӣ асос ёфтаанд.

Нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда

1. Таҳқиқи илмӣ заминаҳои таърихӣ дар равандҳои ташаккул ва рушди бозори фурӯши барқ, муайян кардани асосҳои концептуалӣ ва хусусиятҳои амалкунии бозори фурӯши барқ дар шароити муосир.

2. Пешниҳод кардани ҷиҳатҳои мақбули таҷрибаи хориҷии фаъолияти бозори фурӯши барқ барои истифода дар низоми электроэнергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Арзёбии вазъи муосири фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ ва дар ин асос муайян кардани заминаҳои рушди бозори мазкур.

4. Дар асоси таҳлили муҳити тиҷоратии корхонаҳои низоми электроэнергетикаи милли таҳия кардани тавсия ва пешниҳодҳо барои ҳамгиро шудани бозорҳои милли, минтақавӣ ва ҷаҳонии фурӯши барқ.

5. Муайян кардани омилҳо ва шароити рушди бозори миллии фурӯши барқ бо истифода аз манбаҳои хурди тавлиди нерӯи барқ.

6. Таҳияи пешниҳодҳо ва тавсияҳои амалӣ ҷиҳати татбиқ намудани инноватсияҳо дар фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ.

7. Таҳияи амсилаи рушди бозори фурӯши барқ дар шароити тағйирёбии иқлим ва ҷаҳонишавӣ.

Мутобиқати диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси илмӣ. Таҳқиқот дар доираи муҳтавои бандҳои 3 – Ташаккул ва рушди бозори савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ, 15 – Роҳҳои таҳқиқ ва истифодаи самараноки потенциали субъектҳои савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва хизмати маишӣ, 18 - Сармоягузорӣ ба рушди савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ ва истифодаи самаранокии он, 19 – Ташкили савдои яклухт ва чакана дар шароити муосир, 26. - Таҳияи низоми тадбирҳо оид ба танзими давлатии савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ, шиносномаи ихтисоси 08.00.05.01 – Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ иҷро карда шудааст.

Саҳми шахсии доктарабони дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот. Саҳми шахсии муаллиф дар таҳлил кардан, ба низом даровардан, аниқ ва пурра кардани равишҳои назариявӣ ва амалӣ ҷиҳати ташаккул ва рушди бозори фурӯши барқ бо назардошти хусусиятҳои соҳаи электроэнергетикаи миллии ифода меёбад. Натиҷаҳои алоҳидаи таҳқиқот метавонанд ҳангоми таҳияи ҷанбаҳои назариявӣ ва амалӣ барои ташаккул ва рушди фаъолияти корхонаҳои фурӯши барқ истифода шаванд.

Тасвир ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқот дар шакли гузоришҳои илмӣ ва тавсияҳои амалӣ пешкаш гардида, дар конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ – «Масъалаҳои таъмини рушди устувор ва мутаносиб дар иқтисодиёти ҷаҳонӣ: тамоюл ва дурнамо» (Душанбе, 2019), «Иқтисодиёт, молия, ҳисобгирӣ, таҳлил ва аудит: афзалиятҳои рушди стратегӣ дар шароити иқтисодиёти рақамӣ» (Душанбе, 2022), «Масъалаҳои идоракунии ва иқтисодиёт: вазъи муосири проблемаҳои мубрам» («Вопросы управления и экономики: современное состояние актуальных проблем», Москва, 2022) ва ҷумҳуриявӣ – «Нақш ва аҳамияти сармоягузориҳо дар рушди иқтисодиёти милли» (Кӯлоб, 2016), «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ» (Кӯлоб, 2019), «Танзими давлатии зиддибӯҳронии бахши воқеии иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити саноатикунони босуръати кишвар» (Душанбе, 2022) ва дигарҳо ба баҳои мусбат сазовор гардидаанд. Тавсияҳои алоҳидаи дар диссертатсия таҳияшуда метавонанд дар фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ ва мақомоти танзимкунандаи соҳаи электроэнергетика ба кор бурда шаванд. Муқаррароти назариявӣ ва тавсияҳои амалии таҳқиқот метавонанд дар раванди таълими бакалавр

ва магистрҳо бо самти «Идоракунии лоихаҳо», «Фаъолияти тичоратӣ», «Менеҷменти сифат», «Ташкил ва технологияи чараёни савдо», «Менеҷменти инноватсионӣ» истифода шаванд.

Интишори натиҷаҳои таҳқиқот. Доир ба мавзӯи таҳқиқот 15 корҳои илмӣ аз онҳо 4 мақола дар маҷаллаҳои тавсиянамудаи КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расонида шудааст.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳристи адабиёт бо 154 номгӯй иборат аст. Матни диссертатсия дар 219 саҳифа дарҷ гардида, 14 расм ва 17 ҷадвалро дар бар мегирад.

Дар муқаддима мубрамии мавзӯи диссертатсия асоснок карда шудааст, мақсад, вазифаҳо ва объекти таҳқиқот муайян карда шудаанд, навгониҳои илмӣ ва аҳамияти амалии таҳқиқот шарҳ дода шудааст.

Дар боби якум – «Асосҳои назариявии ташаккули бозори фуруши барқ» асосҳои назариявии замина ва хусусиятҳои ташаккули бозори фуруши барқ таҳқиқ карда шуда, таҷрибаи хориҷии ташаккул ва рушди бозори фуруши барқ вобаста ба амалисозии он дар Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ карда шудааст.

Дар боби дуюм – «Таҳлил ва арзёбии вазъи муосири бозори фуруши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» вазъи муосири соҳаи электроэнергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳлил карда шуда, дар асоси таҳқиқ ва арзёбии муҳити тичоратии фаъолияти субъектҳои бозори фуруши барқ имконияти ҳамгирии бозорҳои миллӣ, минтақавӣ ва ҷаҳонии фуруши барқ муайян карда шудаанд.

Дар боби сеюм – «Дурнамои рушди бозори миллии фуруши барқ» масъалаҳои рушди бозори миллии фуруши барқ дар асоси истифодаи манбаъҳои хурди тавлиди нерӯи барқ ва имконияти татбиқи инноватсияҳо баррасӣ гардида, амсилаи рушди бозори миллии фуруши барқ дар шароити тағйирёбии иқлим ва равандҳои ҷаҳонишавӣ таҳия карда шудааст.

Қисмати хотимагии рисола тавсияҳо ва пешниҳодҳои асосӣ, ки натиҷаҳои таҳқиқотро ташкил медиҳанд, ҷамъбаст карда шудаанд.

Сохтори рисола: Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳристи адабиёт бо 154 номгӯй иборат аст. Матни диссертатсия дар 219 саҳифа дарҷ гардида, 14 расм ва 17 ҷадвалро дар бар мегирад.

Тасвиб ва амалисозии натиҷаҳои диссертатсия. Натиҷаҳои таҳқиқот дар шакли гузоришҳои илмӣ ва тавсияҳои амалӣ пешкаш гардида, дар конференсияҳои илмӣ байналмилалӣ – «Масъалаҳои таъмини рушди устувор ва мутаносиб дар иқтисодиёти ҷаҳонӣ: тамоюл ва дурнамо» (Душанбе, 2019), «Иқтисодиёт, молия, ҳисобгирӣ, таҳлил ва аудит: афзалиятҳои рушди стратегӣ дар шароити иқтисодиёти рақамӣ» (Душанбе, 2022), «Масъалаҳои идоракунии ва иқтисодиёт: вазъи муосири проблемаҳои мубрам» («Вопросы управления и экономики: современное состояние актуальных проблем», Москва, 2022) ва ҷумҳуриявӣ – «Нақш ва аҳамияти сармоягузориҳо дар рушди иқтисодиёти миллӣ» (Кӯлоб, 2016), «Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва хунаҳои мардумӣ» (Кӯлоб, 2019), «Танзими давлатии зиддибӯҳронии баҳши воқеии иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон дар шароити саноатикунони босуръати кишвар» (Душанбе, 2022), ва дигарҳо ба баҳои мусбат сазовор гардидаанд. Тавсияҳои алоҳидаи дар диссертатсия таҳияшуда метавонанд дар фаъолияти субъектҳои бозори фурӯши барқ ва мақомоти танзимкунандаи соҳаи электроэнергетика ба кор бурда шаванд. Муқаррароти назариявӣ ва тавсияҳои амалии таҳқиқот метавонанд дар раванди таълими бакалавр ва магистрҳо бо самти «Идоракунии лоиҳаҳо», «Фаъолияти тиҷоратӣ», «Менеҷменти сифат», «Ташкил ва технологияи ҷараёни савдо», «Менеҷменти инноватсионӣ» истифода шаванд.

Интишорот аз рӯи мавзӯи диссертатсия. Доир ба мавзӯи таҳқиқот 15 корҳои илмӣ, ки аз онҳо 4 мақола дар маҷаллаҳои тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нашр расонида шудааст.

Сохтор ва ҳаҷми диссертатсия. Диссертатсия аз муқаддима, се боб, хулоса ва феҳристи адабиёт бо 154 номгӯй иборат аст. Матни диссертатсия дар 219 саҳифа дарҷ гардида, 14 расм ва 17 ҷадвалро дар бар мегирад.

Ш. РҶЙҲАТИ КОРҶОИ ИНТИШОРШУДА АЗ РҶЙИ МАВЗҶИ ДИССЕРТАТСИЯ:

А) интишороти дар нашрияҳое, ки ба Феҳристи маҷалла ва нашрияҳои пеҷсафи тахриршаванда ва ба ҚОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тавсияшаванда дохил мешаванд:

[1-М]. Бобохонова, Ш.Х. Таҳлили имконияти ташкили бозори
электроэнергетикии минтақавӣ дар Осиёи Марказӣ [Матн] / Ш.Х.
Бобохонова // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2022.
- № 2. – С. 378-386

[2-М]. Бобохонова, Ш.Х. Асосҳои концептуалии амалкунии бозори
хизматрасониҳои электроэнергетикӣ [Матн] / А.А. Мирзоалиев, Ш.Х.
Бобохонова // Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2022.
- № 2. – С. 52-59

[3-М]. Бобохонова, Ш.Х. Заминаҳо ва хусусиятҳои ташаккули
бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ [Матн] / Ш.Х. Бобохонова //
Паёми Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон. – 2022. - № 1. – С.
142-152

[4-М]. Бобохонова, Ш.Х. Эффективность применения
низкопотенциальных возобновляемых источников энергии в странах
центрально-азиатского региона [Текст] / А.С. Джафаров, З.В. Кобули,
Ш.Х. Бобохонова, Х.И. Каюмова // Вестник Технологического
университета Таджикистана. – 2020. - № 3 (42). – С. 30-39

Б) интишорот дар маҷаллаҳои илмӣ дигар:

[5-М]. Бобохонова, Ш.Х. Мавқеъгирии стратегӣ дар бозори
хизматрасониҳои электроэнергетикӣ [Матн] / Ш.Х. Бобохонова /
Танзими давлатии зиддибӯхронии баҳши воқеии иқтисодиёти Ҷумҳурии
Тоҷикистон дар шароити саноатикунонии босуръати кишвар / Маводи
конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 26 сентябри соли
2022). – Душанбе: ДБССТ, 2022. - С. 96-101

[6-М]. Бобохонова, Ш.Х. Анализ современного состояния рынка
электроэнергетических услуг Республики Таджикистан [Текст] / Ш.Х.
Бобохонова / Вопросы управления и экономики: современное состояние

актуальных проблем / Сборник статей по материалам LXI-LXII международной научно-практической конференции (г. Москва, август 2022). – № 7-8 (56). – М.: Изд. Интернаука, 2022. - С. 17-26

[7-М]. Бобохонова, Ш.Х. Сохтор ва хусусиятҳои амалкунии бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ш.Х. Бобохонова / Иқтисодиёт, молия, ҳисобگیری, таҳлил ва аудит: афзалиятҳои рушди стратегӣ дар шароити иқтисодиёти рақамӣ / Маводи конفرонси илмӣ-амалии байналмилалӣ (ш. Душанбе, 21-23 майи соли 2022). – Душанбе, матбааи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон, 2022. – С. 496-501

[8-М]. Бобохонова, Ш.Х. «Энергияи сабз» ва рушди устувори он [Матн] / Ш.Х. Бобохонова / Маводи конференсияи илмӣ-назариявии устодон ва шогирдони Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ (ш. Кӯлоб, 6 майи соли 2022). – Кӯлоб: ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, 2022. – С. 88-94

[9-М]. Бобохонова, Ш.Х. Заминаҳои таърихии пайдошавии бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ [Матн] / Б.Ҳ. Каримов, Ш.Х. Бобохонова / Рушди баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар шароити рақамикунонии иқтисодиёт / Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 26 марти соли 2022). – Душанбе: ДБССТ, 2022. – 276 с., с. 244-247

[10-М]. Бобохонова, Ш.Х. Ташаккули бозори хизматрасониҳои электроэнергетикӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ш.Х. Бобохонова / Рушди баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит дар шароити рақамикунонии иқтисодиёт / Маводи конференсияи илмӣ-амалии ҷумҳуриявӣ (ш. Душанбе, 26 марти соли 2022). – Душанбе: ДБССТ, 2022. – 276 с., с. 149-153

[11-М]. Бобохонова, Ш.Х. Проблемы ТЭК Республики Таджикистан и его возможности [Текст] / Ш.Х. Бобохонова / Сборник научных статей Российско-Таджикского (славянского) университета. –

Душанбе: Российско-Таджикский (славянский) университет, 2021. – С. 68-74

[12-М]. Бобохонова, Ш.Х. Таъмин ва сарфаи электроэнергия дар соҳаи саноати Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ш.Х. Бобохонова / Маводи конференсияи илмӣ-назариявӣ (ш. Кӯлоб, 24 апрели соли 2020). – Кӯлоб: ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, 2020. – С. 202-203

[13-М]. Бобохонова, Ш.Х. Экономически эффективные запасы гидроэнергоресурсов Таджикистана и их технические возможности [Текст] / Ш.Х. Бобохонова / Проблемы обеспечения стабильного и сбалансированного развития в мировой экономике: тенденции и перспективы / Материалы международной научно-практической конференции (г. Душанбе, 2019 г.). – Душанбе: ИПС, 2019. – С. 80-83

[14-М]. Бобохонова, Ш.Х. Идоракунии самараноки захираҳои обӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Ш.Х. Бобохонова / Солҳои рушди деҳот, сайёҳӣ ва ҳунарҳои мардумӣ / Маводи конференсияи илмӣ-назариявӣ (ш. Кӯлоб, 26-27 апрели соли 2019). – Кӯлоб: ДДК ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ, 2019. – С. 26-29

[15-М]. Бобохонова, Ш.Х. Устойчивость развития энергетической сферы Республики Таджикистан и ее проблемы [Текст] / Ш.Х. Бобохонова, М. Сафаров / Роль и значение инвестиции в развитии национальной экономики / Материалы республиканской научно-теоретической конференции (г. Куляб, 27-28 апреля 2016 года). – Куляб: Кулябский государственный университет имени Абуабдуллох Рудаки, 2016. – С. 125-133

Рисолаи номзадии Бобохонова Шаҳрбону Холназаровна дар мавзӯи “Ташаккул ва рушди бозори фуруши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05. – Иқтисодиёти соҳаҳои хизматрасонӣ (08.00.05.01 – Савдо, хизматрасониҳои тижоратӣ ва маишӣ) ба экспертизаи марҳилаи навбатӣ пешниҳод карда мешавад.

ХУЛОСА:

1. Кори диссертатсионии Бобохонова Шахрбону Холназаровна дар мавзӯи “Ташаккул ва рушди бозори фуруши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05 –Иқтисодиёти соҳаҳои хизматрасонӣ (08.00.05.01–Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ) ҷавобгӯ буда, дар он ҳалли муаммоҳои илмӣ, ки аҳамияти муҳиму афзалиятнокро дар рушди бозори фуруши барқ дорад ва ба талаботи Низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, теъдод ва интишороти натиҷаҳои илмӣ ба мӯҳтавои диссертатсия ва автореферати он мутобиқат менамояд. Муаллиф, дар рушди бозори фуруши барқ саҳми худро гузоштааст.

2. Кори диссертатсионии Бобохонова Шахрбону Холназаровна дар мавзӯи “Ташаккул ва рушди бозори фуруши барқ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.05 – Иқтисодиёти соҳаҳои хизматрасонӣ (08.00.05.01– Савдо, хизматрасониҳои тиҷоратӣ ва маишӣ) бо дарназардошти ислоҳи камбудҳои ошкоргардида барои ҳимоя ба шӯрои диссертатсионии 6D.КОА-012 назди Донишгоҳи давлатии тиҷорати Тоҷикистон пешниҳод карда шавад.

Хулоса дар Шурои олимони факултети Иқтисод ва идора-и Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ (суратчаласаи № 4 аз 25.11.2022) қабул гардидааст. Дар ҷаласа 25 нафар иштирок доштанд. Натиҷаҳои овоздиҳии кушод: тарафдор – 25 нафар, зид – нест, бетараф – нест.

Раис:

номзади илмҳои иқтисодӣ, дотсент

Расулова Л.Н.

Муқарризи ҳолис

н.и.и., дотсент

Қаҷқулоев А.Ф.

Муқарризи ҳолис

н.и.и., дотсент

Қомилов Н.Б.

Қотиб:

Ибодова М.

Имзоҳои Расулова Л.Н., Қаҷқулоев А.Ф., Қомилов Н.Б. ва Ибодова М.-ро тасдиқ менамоям:

/Сардори Раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
ДДК ба номи А.Рӯдакӣ

Амиров Ф.